

Postępowanie wobec zagrożeń w czasie wojny

Ogólny wstęp wprowadzający do tematu postępowania podczas zagrożeń czasu wojny. Wskazanie jaka wiedza i umiejętności są niezbędne do zrozumienia lekcji.

Cele lekcji sformułowane w języku ucznia dotyczą możliwości ochrony przed zagrożeniami czasu wojny.

Sekcja 1. zawiera opis dotyczący przepisów międzynarodowego prawa humanitarnego (prawa konfliktów zbrojnych).

Sekcja zawiera opis zakazów i nakazów obowiązujących strony uczestniczące w konflikcie zbrojnym. Ilustracja przedstawia uścisk dłoni.

Sekcja 2. zawiera reguły zachowania w sytuacji zagrożenia w rejonie rażenia bronią konwencjonalną. Ilustracja przedstawia walki prowadzone przez żołnierzy na ulicy miasta i kryjące się za załomem muru dzieci. Polecenie dotyczy zasad bezpiecznego zachowania w przypadku zagrożenia bronią konwencjonalną.

Sekcja 3. zawiera opis postępowania w przypadku zagrożenia bronią jądrową, biologiczną i chemiczną. Zasady stosowania indywidualnych środków ochronnych, Ilustracja 1. przedstawia grupę ludzi w kombinezonach ochronnych. Ilustracja 2. przedstawia zniszczone przez wojnę Sarajewo.

Sekcja 4. zawiera prawne podstawy prowadzenia ewakuacji ludności, zwierząt i mienia. Opis rodzajów ewakuacji i organy decyzyjne w tym zakresie. Polecenie dotyczy zasad postępowania podczas ogłoszenia ewakuacji.

Sekcja 5. zawiera opis konieczności użycia indywidualnych środków ochronnych, które ogólnie można podzielić na etatowe i zastępcze. Scharakteryzowano środki ochrony dróg oddechowych i skóry. Galeria trzech zdjęć przedstawia etatowe indywidualne środki ochronne. Ilustracja przedstawia pomnik upamiętniający kurdyjskie ofiary broni chemicznej.

Sekcja 6. – charakterystyka zbiorowych środków ochrony – ukryć i schronów. Aplikacja interaktywna prezentuje różnice pomiędzy schronem i ukryciem. Polecenie 3 dotyczy przystosowania piwnicy do funkcji ukrycia.

Podsumowanie – sekcja zawiera wypunktowane podsumowanie dotyczące postępowania podczas zagrożeń czasu wojny. Polecenie 4.1 dotyczy wykonania zastępczych indywidualnych środków ochronnych.

Sekcja Słownik zawiera definicje podstawowych pojęć z zakresu postępowania podczas zagrożeń czasu wojny: etatowe indywidualne środki ochrony przed skażeniami, indywidualne środki ochrony przed skażeniami, masowe zagrożenie, miejsca bezpieczne, międzynarodowe prawo humanitarne, samopomoc, schron, strefa zagrożenia, ukrycie, zastępcze środki ochrony przed skażeniami, zbiorowe środki ochrony.

Postępowanie podczas zagrożeń czasu wojny. Zestaw dwóch zadań interaktywnych.

Postępowanie podczas zagrożeń czasu wojny. Zestaw dwóch zadań interaktywnych.

Bibliografia:

- Źródło: Jan Pilżys, *Obrona cywilna w Polsce. Współczesność i perspektywy*, Toruń 2019, s. 146.

Postępowanie wobec zagrożeń w czasie wojny

W trakcie konfliktów zbrojnych walkę prowadzą głównie siły zbrojne zaangażowanych stron, nie oznacza to jednak, że ludność cywilna jest wolna od zagrożeń. Ze względu na sposób prowadzenia działań wojennych oraz środki walki w nich stosowane, zdrowie i życie ludności cywilnej jest narażone na rozmaite niebezpieczeństwa – pomimo ochrony zapewnianej przez przepisy prawa międzynarodowego.

W celu zrozumienia poniższej lekcji musisz przypomnieć sobie podstawowe wiadomości na temat wojen i konfliktów zbrojnych, a także na temat kryteriów ich podziału. Ważne jest też przypomnienie sobie jak możemy podzielić broń stosowaną w konfliktach zbrojnych, na przykład z uwagi na skalę rażenia. Istotne będą również informacje dotyczące sposobów ochrony ludności.

Możesz skorzystać na przykład z e-podręcznika pt. [Zagrożenia w czasie wojny](#).

Nauczysz się

- przedstawiać prawidłowe postępowanie ludności na terenach rażenia bronią konwencjonalną i masowego rażenia,
- charakteryzować etatowe indywidualne środki ochrony przed skażeniami,
- tworzyć zastępcze indywidualne środki ochrony z łatwo dostępnych materiałów,
- wymieniać i opisywać zbiorowe środki ochrony przed bronią konwencjonalną,
- opisywać znaczenie i rolę zastępczych budowli ochronnych.

1. Prawnomiędzynarodowa ochrona ludności cywilnej

Zgodnie z przepisami [międzynarodowego prawa humanitarnego](#) (prawa konfliktów zbrojnych) ludność cywilna podczas działań wojennych powinna podlegać szczególnej ochronie. Taki stan rzeczy wymuszają postanowienia podpisanej 12 sierpnia 1949 r.

IV konwencji genewskiej o ochronie osób cywilnych podczas wojny. Zgodnie z jej treścią, na strony uczestniczące w konflikcie nakłada się odpowiednie zakazy i zobowiązania. Są to m.in.:

- zakaz zmuszania lub nakłaniania osób cywilnych do służby wojskowej w siłach zbrojnych przeciwnika,

- zakaz przymusowego przesiedlania ludności cywilnej z terytoriów okupowanych,
- zakaz deportacji lub przesiedlania własnej ludności cywilnej na terytorium okupowane,
- zakaz dokonywania rabunków i brania zakładników,
- obowiązek zapewnienia ludności cywilnej tzw. minimum egzystencji, czyli warunków bytowych i wyżywienia niezbędnych do przetrwania,
- obowiązek traktowania ludności cywilnej w sposób humanitarny,
- obowiązek niesienia pomocy osobom jej potrzebującym,
- obowiązek poszanowania dóbr i urządzeń niezbędnych do przetrwania ludności cywilnej,
- obowiązek poszanowania godności, honoru, praw rodziny, przekonań, praktyk religijnych, zwyczajów i obyczajów ludności cywilnej.

W obliczu zagrożeń czasu wojny bardzo ważna jest współpraca wojsk z ludnością cywilną

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

2. Postępowanie ludności w obszarze rażenia bronią konwencjonalną

Pomimo objęcia ludności cywilnej ochroną prawną, każdy konflikt zbrojny oraz wojna stanowią dla niej duże zagrożenie. Dlatego też w trakcie działań wojennych niezbędne jest postępowanie zgodnie z zasadami, których przestrzeganie może zmniejszyć negatywny wpływ tych zagrożeń. Reguły te odnoszą się do dwóch sytuacji – przebywania w rejonie rażenia **bronią konwencjonalną** oraz znajdowania się na terenie zagrożonym atakiem **bronią masowego rażenia**.

Reguły zachowania w sytuacji zagrożenia rażenia bronią konwencjonalną:

- Zachowaj spokój, nie wywołuj paniki i cały czas postępuj ze szczególną ostrożnością.
- Podporządkuj się poleceniom służb mundurowych i władz cywilnych oraz współpracuj z nimi.
- Nie prowokuj napastników i osób wyposażonych w broń.
- Jeżeli znajdujesz się na wolnej przestrzeni (terenie odkrytym), udaj się natychmiast do obiektów zapewniających osłonę (schronów lub ukryć).
- Wykorzystuj elementy otoczenia (mury, krzaki) jako tymczasowe ukrycie oraz do osłony przed środkami rażenia.
- Uważaj na niewybuchy oraz elementy zniszczonej infrastruktury.
- Jeżeli znajdujesz się na otwartej przestrzeni i nie możesz dostać się do obiektów zapewniających osłonę, przyjmij pozycję leżącą i daj wyraźny sygnał (nie zachowując się gwałtownie), że nie bierzesz udziału w walce.
- Po zagwarantowaniu sobie niezbędnego bezpieczeństwa, odnajdź służby ratunkowe i - ewentualnie - służby bezpieczeństwa. Jeżeli jest to niemożliwe, odszukaj osoby pozostające w podobnej sytuacji.
- Jeżeli nie dysponujesz informacją o tym, gdzie przebywają służby ratunkowe (i/lub bezpieczeństwa), i znajdujesz się w grupie osób, pomóż wybrać jej lidera/ liderów, którzy wezmą odpowiedzialność za zorganizowanie i kierowanie nią.
- W ramach możliwości zorganizujcie **samopomoc** – wykorzystajcie umiejętności osób z waszego grona i spożytkujcie je dla wspólnego dobra.
- Jeżeli w grupie znajdują się osoby poszkodowane i ranne, udzielcie im niezbędnej pomocy oraz zagwarantujcie opiekę. Jeżeli sytuacja będzie na to pozwalała, postarajcie się skontaktować z odpowiednimi służbami.

Samochody, mury itp. w rejonie walk mogą służyć jako chwilowe ukrycie dla ludności cywilnej

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

Wyobraź sobie, że nikogo prócz ciebie nie ma w domu, a w pobliżu słyszeć strzały świadczące o użyciu broni konwencjonalnej. Jak się zachowasz – wyjdiesz na zewnątrz czy zostaniesz w domu? Uzasadnij odpowiedź.

3. Postępowanie ludności na terenie zagrożonym działaniem broni masowego rażenia

W rejonach zagrożonych rażeniem broni ABC (atomowa, biologiczna, chemiczna) należy przestrzegać zasad, dzięki którym możliwe jest zmniejszenie jej negatywnego wpływu.

Niezależnie od tego, jakiego rodzaju broń masowego rażenia (BMR) może zostać użyta na danym obszarze, należy możliwie najszybciej udać się do schronów i ukryć, zachowując przy tym spokój i nie poddając się panice. W przypadku ogłoszenia alarmu o możliwym zastosowaniu **broni jądrowej**, w miarę dobrym schronieniem może okazać się gruba betonowa ściana, która zapewni ochronę m.in. przed falą uderzeniową. Należy także pamiętać, że po zastosowaniu broni jądrowej i ustaniu jej **natychmiastowych czynników rażenia** (pojawiających się bezpośrednio po jej użyciu), największe zagrożenie życia ludzkiego stanowi **skażenie radioaktywne**, które można zminimalizować, jak najszybciej opuszczając teren skażony. Należy zwrócić przy tym uwagę, aby nie wzniecać pyłu oraz kurzu, a zimą nie wnosić śniegu do pomieszczeń nieskażonych. Nie wolno brać do rąk żadnych przedmiotów, opierać się o budynki oraz drzewa, a ponadto należy omijać wszystkie kałuże. Na terenie skażonym nie wolno pić wody ani spożywać żywności, co do których istnieje podejrzenie, że zostały zanieczyszczone. Należy zastosować **indywidualne środki ochronne (etatowe lub zastępcze)** i zwracać uwagę na to, aby nie zabrudzić odsłoniętych części ciała.

Jeżeli budynki, w których się znajdujesz, nie oddzielają cię od skażonego powietrza lub jeśli nie są wyposażone w urządzenia filtracyjne, a w walce użyto **broni chemicznej**, należy zastosować indywidualne środki ochrony dróg oddechowych. W przypadku zagrożenia powinno się bezwzględnie słuchać komunikatów przekazywanych przez służby ratunkowe lub służby bezpieczeństwa i do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia

ewakuacji pozostać w miejscu schronienia. Jeżeli jednak z przekazywanych informacji będzie wynikało, że można opuścić schronienie, należy jak najszybciej oddalić się w kierunku wskazanym przez służby, gdzie zostaną przeprowadzone **zabiegi sanitarne** i **specjalne**. Pamiętaj, aby zwrócić uwagę na kierunek wiatru i poruszać się prostopadle do niego, cały czas stosując się do poleceń zawartych w przekazywanych komunikatach.

W przypadku ataku z użyciem **broni biologicznej** władze wyznaczają rejon skażenia i oddzielają go od otoczenia. Również osoby znajdujące się w wyznaczonym obszarze zostają odizolowane i poddane **kwarantannie**. Ich podstawowym obowiązkiem jest bezwzględne podporządkowanie się komunikatom przekazywanym przez odpowiednie służby oraz:

- ściśle przestrzeganie zasad higieny,
- wykonywanie wskazanych czynności profilaktycznych,
- poddanie się zabiegom sanitarnym,
- niespożywanie zapasów żywności i wody, które mogły ulec zakażeniu.

Osoby poddane kwarantannie znajdują się w wydzielonym miejscu, często również dostają specjalne stroje
Źródło: Ewen Roberts, dostępny w internecie: (<https://www.flickr.com>), licencja: CC BY 2.0.

Osoby znajdujące się poza rejonem wyizolowanym nie powinny się do niego pod żadnym pozorem zbliżać. Warto pamiętać również o tym, że w przypadku ataku z użyciem broni biologicznej możesz stać się bezpośrednim jego świadkiem lub też uczestnikiem. Jeżeli tylko zaobserwujesz u siebie lub bliskich niepokojące, szybko rozprzestrzeniające się na inne osoby objawy chorobowe (np. gorączkę), zgłoś się do służb medycznych.

Sarajewo (stolica Bośni i Hercegowiny) od 5 kwietnia 1992 r. do 29 lutego 1996 r. było obleżone przez siły Republiki Serbskiej oraz Jugosłowiańską Armię Ludową. Wówczas mieszkańcy miasta byli zagrożeni rażeniem bronią konwencjonalną

Źródło: LT. STACEY WYZKOWSKI (<https://commons.wikimedia.org>), domena publiczna.

4. Ewakuacja III stopnia

Z uwagi na uwarunkowania związane z rodzajem i skalą zagrożenia, 17 października 2008 r. Szef Obrony Cywilnej Kraju przedstawił wytyczne w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia. Wyróżniono **3 rodzaje ewakuacji**: I, II i III stopnia. Ewakuację III stopnia przeprowadza się na wypadek zagrożenia wojennego. Polega ona na uprzednio przygotowanym (w ramach [planu obrony cywilnej](#)) przemieszczeniu ludności, zwierząt i mienia podczas stanu podwyższonej gotowości obronnej państwa. Przygotowanie ewakuacji III stopnia obejmuje następujące warianty:

- organizację ewakuacji z przewidywanych rejonów (miejsc) działań operacyjnych Sił Zbrojnych,
- organizację ewakuacji ludności, która wyrazi chęć opuszczenia obszarów potencjalnie zagrożonych prowadzeniem działań militarnych.

Decyzję o przeprowadzeniu ewakuacji III stopnia podejmują terenowe organy obrony cywilnej lub organy wojskowe (w strefie bezpośrednich działań wojennych), we współdziałaniu z organami obrony cywilnej.

Polecenie 2

Wyobraź sobie, że przebywając wraz z młodszą siostrą w domu, słyszysz alarm. Wychodzisz więc na zewnątrz zorientować się, co się dzieje. Od sąsiada dowiadujesz się, że prezydent miasta zarządził ewakuację całej twojej dzielnicy. Gdzie będziesz szukać informacji na ten temat i jakie podejmiesz działania w zaistniałej sytuacji? Opisz swoje postępowanie.

5. Indywidualne środki ochrony

Opisując reguły postępowania ludności na terenie zagrożonym działaniem broni masowego rażenia, wspominaliśmy o konieczności użycia **indywidualnych środków ochronnych**, które ogólnie można podzielić na **etatowe** i **zastępcze**.

Etatowe indywidualne środki ochrony przed skażeniami należą do wyposażenia sił zbrojnych, służb ratowniczych, formacji obronnych, zakładów przemysłowych oraz innych wyspecjalizowanych jednostek. Można je podzielić na:

- środki ochrony dróg oddechowych,
- środki ochrony skóry.

Podstawowymi **środkami ochrony dróg oddechowych** są przede wszystkim maski przeciwgazowe, które można podzielić na **maski filtracyjne** (ich działanie polega na oczyszczaniu skażonego powietrza w momencie jego przepływu przez różnego rodzaju filtry i pochłaniacze) i **maski izolacyjne** (izolują drogi oddechowe, oczy i twarz od środowiska).

Do **środków ochrony skóry** zalicza się natomiast:

- filtracyjną odzież ochronną (Zestaw FOO-1),
- odzież ochronną OP-1M,
- jednoczęściowy lekki strój ochronny L-2,
- lekką odzież ochronną L-1.

Maska przeciwgazowa MP-6

Maska przeciwgazowa MP-5

Etatowe indywidualne środki ochronne

Źródło: Aleksandra Ryczkowska, Ministerstwo Obrony Narodowej (<https://commons.wikimedia.org>), licencja: CC BY 3.0.

Polski żołnierz w stroju FOO-1 i masce MP-5

Żołnierz WP w masce MP-5 i stroju OP-1

Etatowe indywidualne środki ochronne

Źródło: Aleksandra Ryczkowska, Ministerstwo Obrony Narodowej (<https://commons.wikimedia.org>), licencja: CC BY 3.0.

Zastępcze środki ochrony przed skażeniami nie chronią przed działaniem **bojowych środków trujących**, ale w razie wystąpienia zagrożenia mogą zabezpieczyć organizm przed szkodliwymi substancjami chemicznymi, niebezpiecznymi mikroorganizmami chorobotwórczymi oraz pyłem promieniotwórczym. Dzieli się je również na środki chroniące drogi oddechowe oraz środki ochrony skóry.

Do zastępczych środków **chroniących drogi oddechowe** zalicza się m.in:

- różnego rodzaju tampony,
- opaski tkaninowe,
- półmaski przeciwpylowe,
- [półmaski ochronne](#),
- [jednorazowe maski chirurgiczne](#).

Pomnik ofiar ataku gazowego w Halabdży –16 marca 1988 r. irackie siły powietrzne rzuciły na kurdyjskie miasto Halabdża (północny Irak) bomby z bronią chemiczną. Mieszanina sarinu, tabunu i gazu musztardowego zabiła ok. 5000 osób, a kilka tysięcy innych okaleczyła na całe życie. Na monumencie umieszczono napis: „Modlitwa za dwadzieścia cztery ciała w tym grobie. Są to ofiary bezwzględnego ataku przy użyciu broni chemicznej na miasto Halabdża przez reżim Saddama Husajna 16 marca 1988 roku. Niech Bóg ich błogosławi”
 Źródło: Enno Lenze (<https://www.flickr.com/>), licencja: CC BY 2.0.

Jako zastępcze środki **ochrony skóry** można zastosować m.in.:

- fartuchy ochronne wykonane z gumy, tkanin impregnowanych, skóry i tworzyw sztucznych,
- wszelkiego rodzaju płaszcze i peleryny przeciwdeszczowe (najlepiej z gumy, tkaniny podgumowanej, płótna impregnowanego, tworzyw sztucznych lub folii),
- kombinezony skórzane,
- ubiory z folii metalizowanej,
- buty i kalosze gumowe lub z tworzyw sztucznych,
- wysokie buty skórzane i z tworzyw sztucznych,
- okulary ochronne (narciarskie, przemysłowe, motocyklowe, wodne),
- nakrycia głowy wykonane z gumy, skóry lub z tworzyw sztucznych,
- rękawice skórzane lub wykonane z materiałów syntetycznych.

6. Zbiorowe środki ochrony

Oprócz indywidualnych istnieją także **zbiorowe środki ochrony**, czyli **schrony** i **ukrycia**. Są to budowle ochronne, których konstrukcja zabezpiecza ludność, zwierzęta oraz cenne dobra przed różnego rodzaju niebezpieczeństwami: bojowymi środkami trującymi, toksycznymi środkami przemysłowymi, innymi szkodliwymi substancjami chemicznymi, mikroorganizmami chorobotwórczymi, pyłem promieniotwórczym, promieniowaniem, uderzeniami broni masowego rażenia oraz atakami bronią konwencjonalną.

Zbiorowe środki ochrony

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 3

Specjalnie przygotowana piwnica może stanowić ukrycie zapewniające krótkotrwałą ochronę przed czynnikami rażenia bronią konwencjonalną oraz BMR. Jakie działania należy podjąć, by przygotować takie pomieszczenie do pełnienia przez nie funkcji zbiorowego środka ochrony? Uzasadnij swoją odpowiedź.

7. Podsumowanie

- Zgodnie z przepisami międzynarodowego prawa humanitarnego, ludność cywilna podczas działań wojennych powinna podlegać **szczególnej ochronie**. Taki stan rzeczy wymuszają postanowienia podpisanej 12 sierpnia 1949 r. *IV konwencji genewskiej o ochronie osób cywilnych podczas wojny*.
- Pomimo ochrony ludności cywilnej, każdy konflikt zbrojny oraz wojna stanowią poważne zagrożenie. Dlatego też w trakcie działań wojennych niezbędne jest postępowanie zgodnie z zasadami, których przestrzeganie może zmniejszyć negatywny wpływ zagrożeń.
- Przebywając w **rejonach rażenia bronią konwencjonalną lub BMR (bronią masowego rażenia)**, przede wszystkim zadbaj o własne bezpieczeństwo. Jeśli masz taką możliwość – udziel pomocy osobom jej potrzebującym.
- **Ewakuację III stopnia** przeprowadza się w sytuacji zagrożenia wojennego. Polega ona na uprzednio przygotowanym przemieszczeniu ludności, zwierząt i mienia podczas stanu podwyższonej gotowości obronnej państwa.

- **Indywidualne środki ochronne** można ogólnie podzielić na etatowe i zastępcze. Oba typy dzielą się również na środki ochrony dróg oddechowych i środki ochrony skóry.
- **Etatowe indywidualne środki ochrony** przed skażeniami należą do wyposażenia sił zbrojnych, służb ratowniczych, formacji obronnych, zakładów przemysłowych oraz innych wyspecjalizowanych jednostek. Zapewniają pełną ochronę przed działaniem wielu szkodliwych substancji, w tym **BŚT**.
- **Zastępcze środki ochrony** przed skażeniami nie chronią przed działaniem bojowych środków trujących, ale w razie wystąpienia zagrożenia mogą zabezpieczyć organizm przed szkodliwymi substancjami chemicznymi, niebezpiecznymi mikroorganizmami chorobotwórczymi oraz pyłem promieniotwórczym.
- Oprócz indywidualnych, istnieją także **zbiorowe środki ochrony** – schrony i ukrycia. Są to budowle ochronne, których konstrukcja zabezpiecza ludność, zwierzęta oraz cenne dobra przed szeregiem różnych niebezpieczeństw.

8. Praca domowa

Polecenie 4

Wykonaj z materiałów dostępnych w domu i zaprezentuj na następnej lekcji zastępcze indywidualne środki ochronne.

9. Słownik

Definicja: bojowe środki trujące (BŚT)

silnie toksyczne związki chemiczne, które w temperaturze pokojowej występują jako gazy lub ewentualnie szybko parujące ciecze i których właściwości umożliwiają militarne zastosowanie

Definicja: etatowe indywidualne środki ochrony przed skażeniami

środki przeznaczone do zabezpieczenia organizmu przed konkretnymi skażeniami i zakażeniami; należą do wyposażenia sił zbrojnych, służb ratowniczych, formacji obronnych, zakładów przemysłowych oraz innych wyspecjalizowanych jednostek

Definicja: indywidualne środki ochrony przed skażeniami

środki przeznaczone do indywidualnego zabezpieczenia całej powierzchni ciała lub jego części (np. dróg oddechowych i oczu) przed działaniem szkodliwych substancji chemicznych, niebezpiecznymi mikroorganizmami oraz pyłem promieniotwórczym

Definicja: masowe zagrożenie

sytuacja wywołana działaniem sił natury, awariami technicznymi bądź innymi zdarzeniami, która stwarzają możliwość utraty zdrowia, życia ludzkiego lub wystąpienia szkody w mieniu i środowisku; charakteryzują się dużym obszarem objętym zagrożeniem i/lub dużą liczbą zagrożonych osób

Definicja: miejsca bezpieczne

obszary, na których w danym czasie nie występują zagrożenia życia i zdrowia ludzi, zwierząt oraz środowiska i mienia

Definicja: międzynarodowe prawo humanitarne

element prawa międzynarodowego publicznego odnoszący się do sposobów prowadzenia konfliktów zbrojnych i dzięki odpowiednim przepisom chroniący uczestników oraz ofiary tych konfliktów

Definicja: plan obrony cywilnej

plan przygotowywany na różnych szczeblach OC, mający na celu przygotowanie państwa, organów władzy, instytucji, przedsiębiorstw i obywateli do ochrony przed skutkami oddziaływania współczesnych środków rażenia w czasie wojny oraz awarii, katastrof i klęsk żywiołowych powstających w czasie pokoju i wojny¹

Definicja: samopomoc (pomoc wzajemna)

pomoc organizowana we własnym zakresie, tzn. bez oczekiwania na wsparcie instytucjonalne, np. pomoc sąsiedzka

Definicja: schron

budowla ochronna, która charakteryzuje się wysoką wytrzymałością konstrukcji, zapewniającą ochronę ludności (w liczbie od ok. 50 do 300 osób) przed działaniem broni masowego rażenia, broni konwencjonalnej, a także niebezpiecznych środków chemicznych i biologicznych; zawiera on wyposażenie umożliwiające przetrwanie przez dłuższy czas

Definicja: strefa zagrożenia

miejsce, rejon, obszar, w którym występuje zagrożenie życia lub zdrowia ludzi i zwierząt oraz środowiska i mienia, spowodowane przez naturalne katastrofy, awarie techniczne lub inne zagrożenia

Definicja: ukrycie

budowla ochronna, która zapewnia krótkotrwałą ochronę przed czynnikami rażenia bronią konwencjonalną, pyłem promieniotwórczym, bojowymi środkami trującymi i toksycznymi środkami przemysłowymi; przygotowane jest w dostosowanych do tego celu piwnicach, podpiwniczeniach; ponadto ukrycia można również odnaleźć w budynkach użyteczności publicznej, np. w szkołach i urzędach

Definicja: zabiegi sanitarne

zespół czynności mających na celu usunięcie środków skażających, zakażających i promieniotwórczych z powierzchni ciała człowieka

Definicja: zabiegi specjalne

czynności polegające na usuwaniu szkodliwych substancji chemicznych, niebezpiecznych mikroorganizmów oraz pyłu promieniotwórczego z powierzchni znajdujących się w otoczeniu człowieka

Definicja: zastępcze środki ochrony przed skażeniami

środki ochrony wykonane z szeroko dostępnych i na co dzień wykorzystywanych materiałów; nie chronią przed działaniem BŚT, ale w razie wystąpienia zagrożenia mogą zabezpieczyć organizm przed szkodliwymi substancjami chemicznymi, niebezpiecznymi mikroorganizmami chorobotwórczymi oraz pyłem promieniotwórczym

Definicja: zbiorowe środki ochrony

budowle ochronne, których konstrukcja zabezpiecza ludność, zwierzęta oraz cenne dobra przed całym szeregiem niebezpieczeństw: bojowymi środkami trującymi, toksycznymi środkami przemysłowymi, innymi szkodliwymi substancjami chemicznymi, mikroorganizmami chorobotwórczymi, pyłem promieniotwórczym, promieniowaniem, uderzeniami broni masowego rażenia oraz atakami bronią konwencjonalną

10. Zadania

Ćwiczenie 1

Wskaż, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Strony uczestniczące w konflikcie nie mogą zmuszać lub nakłaniać osób cywilnych do służby wojskowej w siłach zbrojnych przeciwnika.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie mogą przymusowo przesiedlić ludność cywilną z terytoriów okupowanych.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie mają bezwzględny zakaz dokonywania rabunków i brania zakładników.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie mają obowiązek zapewnić ludności cywilnej minimum egzystencji - minimalne warunki bytowe i wyżywienie.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie nie są zobligowane do niesienia pomocy osobom potrzebującym.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie nie są zobligowane do dbania o urządzenia niezbędne dla przetrwania ludności cywilnej.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie mogą deportować lub przesiedlić własną ludność cywilną na terytoria okupowane.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie mają obowiązek traktowania ludności cywilnej w sposób humanitarny.	☐	☐
Strony uczestniczące w konflikcie mają obowiązek poszanowania godności, honoru, praw rodziny, przekonań, praktyk religijnych, zwyczajów i obyczajów ludności cywilnej.	☐	☐

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Wskaż właściwe sposoby zachowania się w rejonach rażenia bronią konwencjonalną.

☐

trzeba podporządkować się poleceniom służb mundurowych i władz cywilnych oraz współpracować z nimi

☐

powinno się (w miarę możliwości) zorganizować samopomoc

☐

powinno się postępować jak najszybciej, bez należytej ostrożności.

☐

należy uważać na niewybuchy oraz elementy zniszczonej infrastruktury

☐

należy udać się natychmiast do obiektów zapewniających osłonę

☐

należy pozostać w miejscu i nie zwracać na siebie uwagi. Szczególnie ważne jest również zastosowanie środków ochrony dróg oddechowych

☐

należy stać w bezruchu jeżeli znajdziemy się na otwartej przestrzeni

☐

można wykorzystywać elementy otoczenia jako tymczasowe ukrycie oraz do osłony przed środkami rażenia

☐

należy zachować spokój i nie wywoływać paniki

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj środki ochronne do odpowiednich kategorii.

	etatowe indywidualne środki ochrony dróg oddechowych	etatowe indywidualne środki ochrony skóry	zastępcze indywidualne środki ochrony dróg oddechowych	zastępcze indywidualne środki ochrony skóry
kombinezony skórzane	☐	☐	☐	☐
maski filtracyjne	☐	☐	☐	☐
okulary ochronne	☐	☐	☐	☐
filtracyjna odzież ochronna	☐	☐	☐	☐
maski izolacyjne	☐	☐	☐	☐
opaski tkaninowe	☐	☐	☐	☐
odzież ochronna OP-1M	☐	☐	☐	☐
jednoczęściowy lekki strój ochronny L-2	☐	☐	☐	☐
półmaski przeciwpyłowe	☐	☐	☐	☐
jednorazowe maski chirurgiczne	☐	☐	☐	☐
nakrycia głowy wykonane z gumy, skóry lub z tworzyw sztucznych	☐	☐	☐	☐
rękawice skórzane lub wykonane z materiałów syntetycznych	☐	☐	☐	☐
wysokie buty skórzane i z tworzyw sztucznych	☐	☐	☐	☐

Ćwiczenie 4

Wskaż, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Niezależnie od tego, jakiego rodzaju BMR może zostać użyta na danym obszarze, należy możliwie najszybciej udać się do schronów i ukryć, zachowując przy tym spokój i nie poddając się panice.	☐	☐
Na terenie skażonym można bez obaw pić wodę i spożywać żywność.	☐	☐
W przypadku użycia broni jądrowej schronienie, m.in. przed falą uderzeniową, zapewnić może gruba betonowa ściana.	☐	☐
Po zastosowaniu broni jądrowej i ustaniu jej natychmiastowych czynników rażenia należy jak najszybciej opuścić teren skażony.	☐	☐
W przypadku informacji o użyciu broni chemicznej należy poruszać się zgodnie z kierunkiem wiatru.	☐	☐
W przypadku użycia broni biologicznej osoby spoza rejonu skażenia mogą swobodnie kontaktować się z osobami znajdującymi się w nim.	☐	☐